

1. Demografický vývoj

Demografický vývoj v kraji je dlouhodobě ovlivňován migrací.

Plzeňský region se zařadil mezi čtyři kraje v republice, kde byl evidován meziroční nárůst obyvatel, přičemž v rámci kraje samotného došlo k nárůstu jen ve třech jeho okresech. Zvýšení počtu obyvatel bylo způsobeno přírůstkem stěhování, přičemž větší zastoupení mají přistěhovalí z ciziny, dle pohlaví jsou to ženy a dle věku hlavně osoby mezi 25–39 lety. Počet narozených dětí v kraji bohužel dlouhodobě klesá, naopak meziročně mírně vzrostl počet zemřelých.

Sídelní struktura

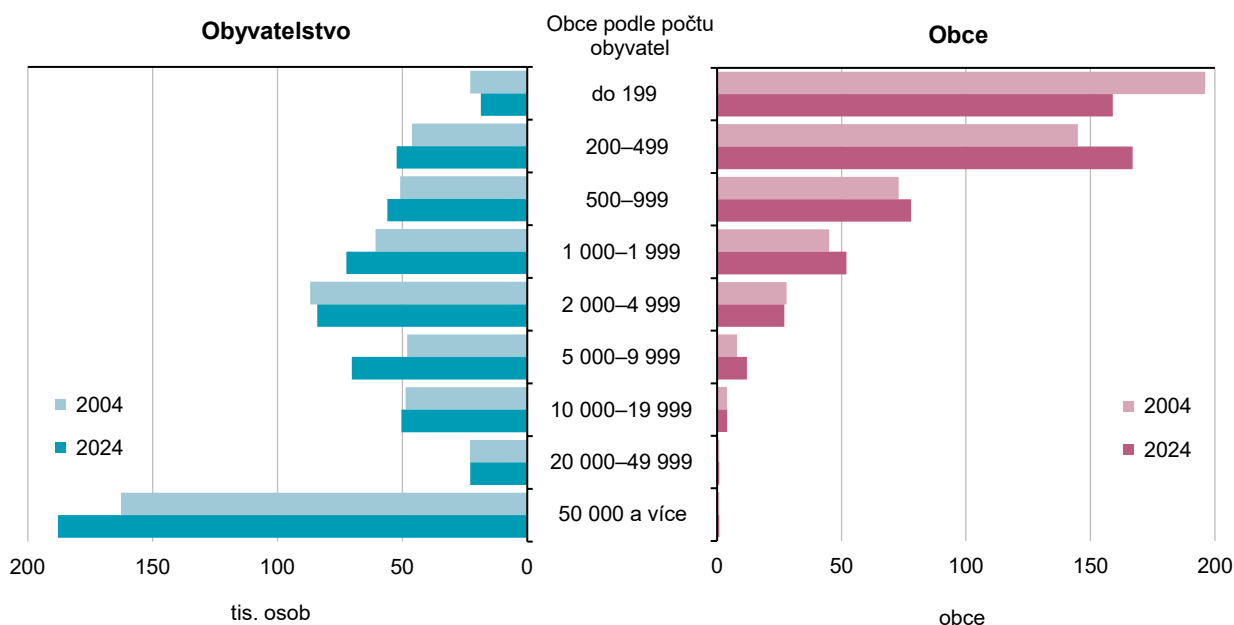
Základními územními samosprávnými celky jsou obce dělicí se na venkovské obce a města.

S účinností od 1. ledna 2000 na základě ústavního zákona č. 347 bylo na území Česka zřízeno 14 **vyšších územních samosprávních celků**, z nichž jeden tvoří Plzeňský kraj vymezený územím sedmi okresů Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov. Následně bylo v červnu 2002 zákonem č. 314 stanoveno v Plzeňském kraji 35 obcí s pověřeným obecním úřadem a 15 obcí s rozšířenou působností, které do jisté míry převzaly kompetence a pravomoci zrušených okresních úřadů. Základními územními samosprávnými celky jsou obce dělicí se z hlediska osídlení na venkovské obce a města.

V důsledku integračních a dezintegračních procesů měl vývoj sídelní struktury proměnlivý charakter.

Vývoj **sídelní struktury** Plzeňského kraje měl v uplynulých letech značně proměnlivý charakter provázený integračními (slučování malých obcí) a dezintegračními procesy (zánik a rušení některých částí obce). Po poválečné stabilizaci bylo na území kraje v roce 1961 celkem 773 obcí, po roce 1970 se jejich počet v důsledku integrace radikálně snížil, a to až na 307 obcí v roce 1980. Nejméně obcí měl Plzeňský kraj v roce 1990, a to pouhých 258. Návrat k demokratickým principům rozhodování vnesl v 90. letech změny i do samosprávy měst a obcí. V důsledku zvyšování pravomoci a odpovědnosti měst a obcí se některé menší obce znovu osamostatnily a k 1. 1. 1991 měl Plzeňský kraj již 445 obcí. Proces vzniku dalších samostatných obcí pokračoval až do roku 1994, kdy dosáhl počtu 507. Od roku 2003 se počet obcí stabilizoval na čísle 501.

Graf 1.1 Sídelní struktura Plzeňského kraje v letech 2004 a 2024 (k 31. 12.)

V roce 2024 bylo v Plzeňském kraji 501 obcí, z toho 57 měst a 12 městysů.

I v roce 2024 bylo v Plzeňském kraji 501 **obcí** (tj. 64,8 % stavu v roce 1961), 1 539 částí obcí, 57 obcí se statutem města a 12 městysů. Počet obcí se statutem města vzrostl od roku 2000 téměř o čtvrtinu. Území kraje je rozděleno do sedmi územních celků (okresů), z nichž největší plochu zaujímá okres Klatovy (25,4 %), následuje okres Tachov (18,0 %) a Plzeň-sever (16,8 %). Z hlediska **hustoty osídlení** jsou nejdříve osídleny okresy Tachov, Klatovy a Domažlice, tedy pohraniční okresy s velmi nízkou obydleností v oblastech Šumavy a Českého lesa. Na druhé straně poměrně hustě zalidněné jsou okresy sousedící s okresem Plzeň-město, tzn. Rokycany (77,4 obyvatel na km²), Plzeň-jih a Plzeň-sever. V okrese Plzeň-město, zahrnujícím převážně město Plzeň a jeho periferie, žila trvale k 31. 12. 2024 více než třetina (33,9 %) veškerého obyvatelstva Plzeňského kraje, přestože tento okres zaujímá nejmenší rozlohu v rámci kraje (jen 3,4 %).

Kraj má v rámci Česka třetí největší rozlohu, ale je i třetím nejdříve zalidněným regionem.

Svou **rozlohou** 7 649 km² je Plzeňský region třetím největším krajem v Česku po Středočeském a Jihočeském kraji, avšak počtem obyvatel se řadí na osmé místo v republice. Hustota obyvatel v kraji představuje 80,4 obyvatel na km², je tedy třetím nejdříve zalidněným regionem v rámci Česka (hustota zde celkem činí 138,3 obyvatel na km²). Druhou nejnižší hustotu dosahuje Kraj Vysočina (76,2) a nejnižší hustotu má sousední Jihočeský kraj (64,9). Nejnižší hustoty v rámci našeho regionu dosahují okresy Tachov (41,6 obyvatel na km²) a Klatovy (44,6 obyvatel na km²), nejvyšší samozřejmě okres Plzeň-město.

Zrušením vojenského újezdu Brdy došlo k nárůstu katastrální výměry některých obcí z SO ORP Blovice a Rokycany.

Na základě zákona č.15/2015 Sb., o hranicích vojenských újezdů ve znění pozdějších předpisů, byl k 1. 1. 2016 zrušen vojenský újezd Brdy a jeho části katastrálního území připojeny k následujícím obcím (část první, § 1, odst. 2): z ORP Blovice - Borovno, Spálené Poříčí, Míšov a z ORP Rokycany - Dobřív, Mirošov, Strašice, Skořice, Štítov, Trokavec a Těně. Katastrální výměra těchto obcí byla připojením území zrušeného vojenského újezdu navýšena nejvíce u obcí Strašice (o 2,7 tis. ha), Skořice (o 2,0 tis. ha), Těně (o 1,6 tis. ha) a Dobřív (o 1,5 tis. ha). Naopak nejméně se dotklo toto připojení části území vojenského újezdu Brdy obce Trokavec, kde se výměra zvýšila jen o 16,9 ha.

Podle územních změn se od 1. 1. 2021 musí každý správní obvod nacházet na území jednoho okresu.

Zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů ze dne 29. ledna 2020, byl zveřejněn v částce 22/2020 Sbírky zákonů. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2021. Podstatou zákona je sjednocení právní úpravy členění státu a **akceptování skladebnosti administrativně správních územních celků**. Současných třináct samosprávných krajů je členěno na správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP), kterých je 205. Okresy jsou zachovány a jejich území je vymezeno pomocí SO ORP, jež v rámci územního členění představují optimální základ pro vymezení správních jednotek pro mikroregionální uspořádání veřejné správy. V současnosti se každý správní obvod musí nacházet na území pouze jednoho okresu.

Změny v Plzeňském kraji se dotkly okresů Domažlice a Plzeň-jih.

V Plzeňském kraji se změna územní struktury týkala okresů **Domažlice a Plzeň-jih**. Z okresu Domažlice došlo k přesunu 1 města a 8 obcí do okresu Plzeň-jih, nově má tedy jen 76 obcí a menší rozlohu. Naopak Plzeň-jih se zvětšil, zvýšil se jeho počet obyvatel a tvoří jej nyní celkem 99 obcí.

Podíl městského obyvatelstva činil v roce 2024 více jak dvě třetiny obyvatelstva celkem.

Z hlediska struktury osídlení měst a venkovských obcí připadá v roce 2024 na městské obyvatelstvo 66,9 % obyvatel z celkového počtu a na obyvatele venkovských sídel pouhých 33,1 %. Plzeňský kraj má celkem 57 obcí se statutem **města** (tj. 11,4 % z celkového počtu obcí v kraji), z toho 39 měst má méně obyvatel

než 5 tisíc. Významnou skupinu tvoří čtyři města s počtem obyvatel od 10 do 20 tisíc (Sušice, Domažlice, Tachov a Rokycany), město Klatovy s 22 763 obyvateli je kromě Plzně jediným městem v kraji s počtem obyvatel nad 20 tisíc. Největší krajské město Plzeň patří do skupiny měst, ve kterých bydlí více než 100 tisíc obyvatel, k 31. 12. 2024 zde žilo 187 928 obyvatel, meziročně došlo k jejich nárůstu o 1,3 %.

Počet a pohyb obyvatel

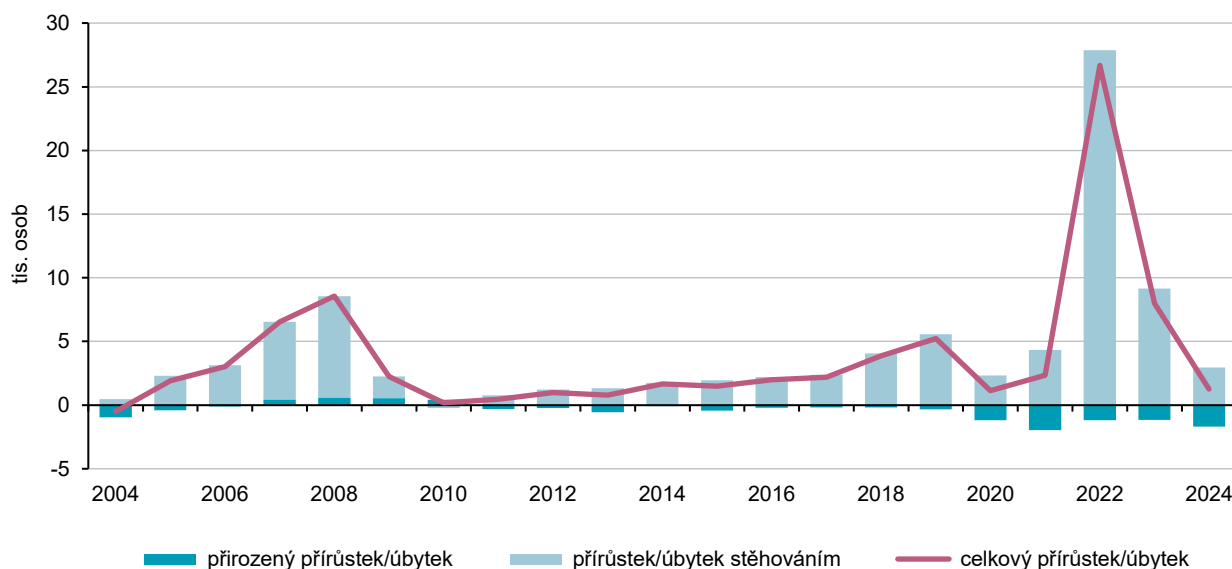
Počet obyvatel kraje vzrostl díky migraci.

I když je Plzeňský kraj svojí rozlohou třetím největším krajem v republice, z hlediska počtu obyvatel se řadí na osmé místo a s hustotou obyvatel je dokonce třetí nejhorší mezi kraji. K 31. 12. 2024 žilo v Plzeňském kraji celkem 614 640 obyvatel, z toho 50,8 % tvořily ženy. Meziročně došlo k nárůstu, jenž byl způsoben vlivem přírůstků stěhování. Od roku 2011 se **celkový přírůstek** zvyšuje jen vlivem migračního salda. Na celkovém přírůstku v regionu se nejvíce podílely okresy Plzeň-město, Plzeň-sever a Plzeň-jih. Okres Tachov byl sice meziročně ztrátový, i tak se už třetím rokem zařadil s počtem obyvatel před okres Domažlice na pátou pozici, ačkoli dlouhodobě byl mezi sedmi okresy Plzeňského kraje až na předposledním místě.

Počet obyvatel se meziročně zvýšil o 0,2 %.

Plzeňský region je jen mezi čtyřmi kraji v Česku, které zaznamenaly meziroční **nárůst počtu obyvatel**, v porovnání s ostatními kraji jsme byli čtvrtí. Nejvýraznější navýšení zaznamenal kraj Hl. město Praha (o 0,9 %), naopak nejzásadnější pokles byl vykázán v Karlovarském a Moravskoslezském kraji (shodně o 0,6 %). V rámci Plzeňského kraje došlo k nárůstu počtu obyvatel ve třech okresech ze sedmi, nejvíce v okresech Plzeň-město (o 2 448), Plzeň-sever (o 228) a Plzeň-jih (o 135 osob), k největšímu poklesu došlo na Tachovsku (o 815) a Klatovsku (o 516 osob). V kraji celkem se počet zvýšil o 1 266 lidí, tedy meziročně o 0,2 %. Porovnáme-li i nižší územní celky kraje, došlo k výraznějšímu navýšení počtu obyvatel v SO ORP Plzeň, Nýřany a Přeštice, v deseti správních obvodech naopak došlo k poklesu.

Graf 1.2 Pohyb obyvatel v Plzeňském kraji

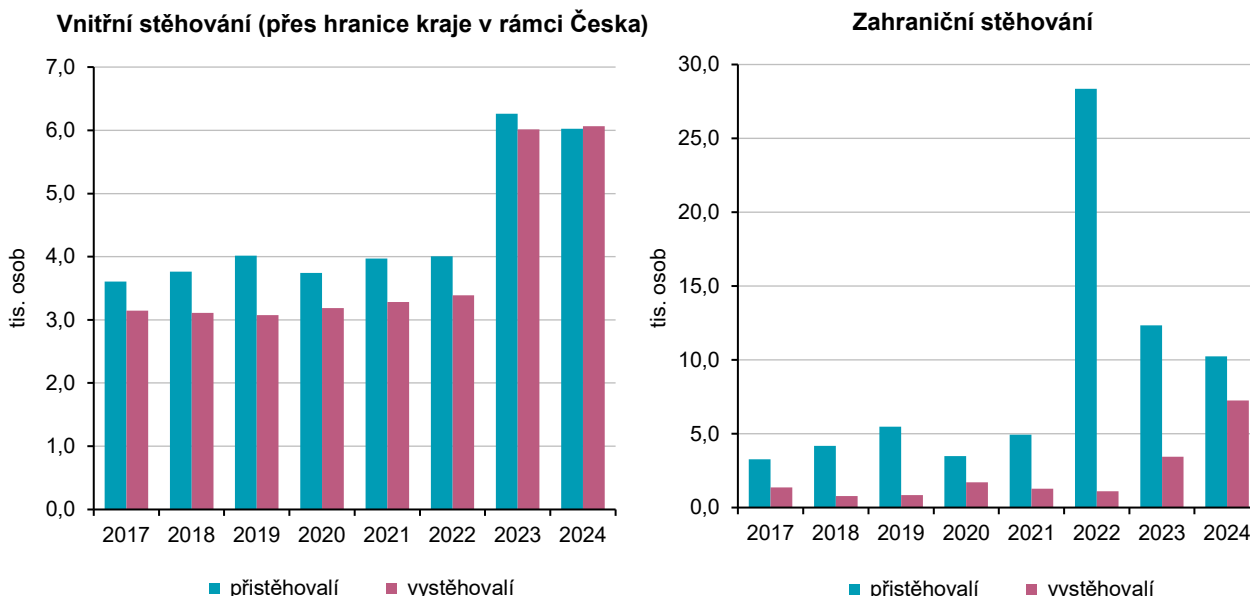
V kraji opět převažoval počet zemřelých nad živě narozenými.

Přirozený přírůstek/úbytek¹ dosáhl v roce 2024 absolutně hodnoty -1 687 osob, což značí převahu zemřelých nad živě narozenými. Ve srovnání s předchozím rokem (-1 169 osob) se hodnota tohoto ukazatele bohužel značně zvýšila, neboť meziročně vzrostl počet zemřelých a klesl počet narozených. V přepočtu na tisíc obyvatel dosáhl přirozený přírůstek hodnoty -2,8 ‰ a Plzeňský kraj se zařadil na deváté místo v Česku. Přirozený přírůstek dosáhl záporných hodnot ve všech okresech kraje. Nejvýraznější přirozený úbytek byl zaznamenán v okrese Plzeň-město, kde zemřelo o 461 osob více, než se narodilo. Porovnáme-li kraje, tak záporná hodnota tohoto ukazatele byla zjištěna kromě Prahy ve všech zbylých 13 krajích republiky.

Mezi přistěhovanými i vystěhovanými mají větší zastoupení ženy.

Přestože v celé časové řadě od roku 2011 nabývá **migrační přírůstek²** kladných hodnot, došlo mezi roky 2019 a 2020 vlivem pandemie k jeho poklesu. Následně do roku 2022 se mimo jiné s přílivem uprchlíků z Ukrajiny tento přírůstek významně navýšil. Ještě v roce 2023 se jeho hodnota držela na vysoké úrovni. Během roku 2024 ale došlo k významnému poklesu, do Plzeňského kraje se **přistěhovalo** celkem 16 277 osob, z toho 10 250 z ciziny, tj. 63,0 %. V předchozích letech dlouhodobě mezi přistěhovanými převažovali muži, nyní již ale třetím rokem mají větší zastoupení ženy (tvoří více než polovinu). Z regionu se naopak **vystěhovalo** celkem 13 324 osob (ženy tvořily více než 59 %), z toho 7 256 (tj. 54,5 %) do ciziny. Přistěhovaných i vystěhovaných v regionu bylo nejvíce ve věkové skupině 25–39 let (29,6 % resp. 30,5 %), u přistěhovaných se meziročně výrazněji zvýšil počet osob ve věku 15–19 let. Přírůstek stěhování dosáhl hodnoty 2 953, což je velký rozdíl oproti předchozímu roku, kdy činil 9 155. Migrační přírůstek s cizinou (2 994) meziročně rovněž značně poklesl. Mezi kraji se hodnota tohoto ukazatele zařadila na čtvrtou pozici po Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji.

Graf 1.3 Migrace v Plzeňském kraji

Migrační přírůstek je hlavní příčinou meziročního růstu obyvatel v kraji.

Také přírůstek stěhování na 1 000 obyvatel měl v regionu velmi proměnlivý charakter. Obdobné výše kolem 7 ‰ dosáhl v letech 2018 a 2021, pak se výrazně zvýšil a následně zase poklesl. Jeho hodnota v roce 2023 (15,0 ‰) byla však stále

¹ rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a celkovým počtem zemřelých osob za stejné období a území

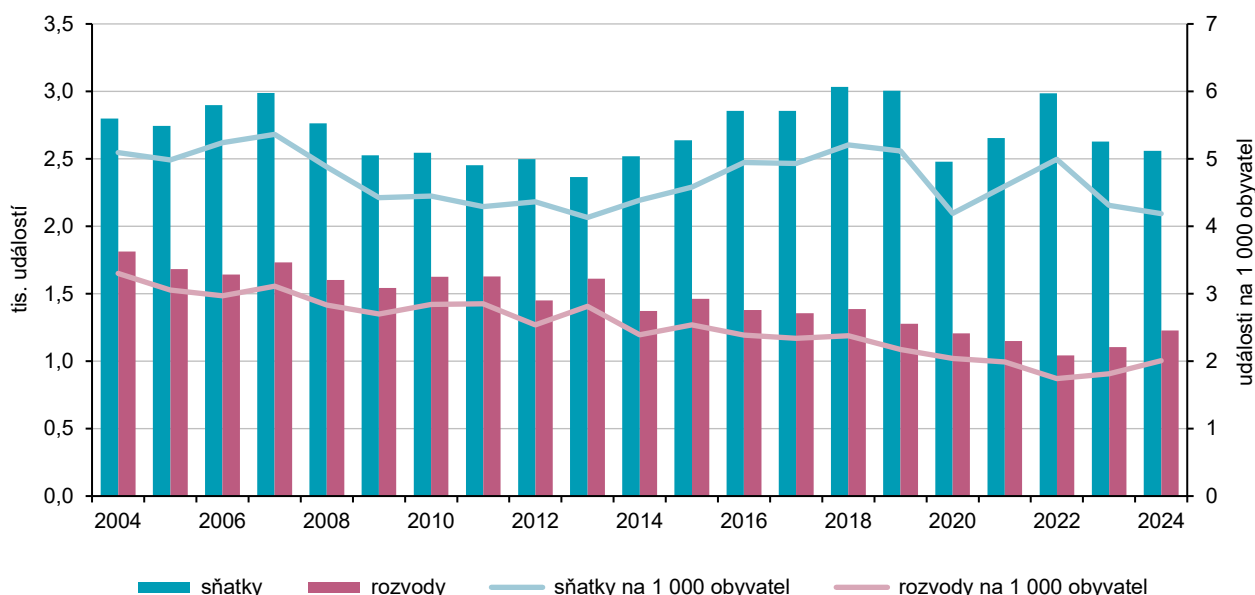
² rozdíl počtu přistěhovaných a vystěhovaných osob za stejné období a území

podstatně vyšší než v roce 2021. Nyní se ale dostal téměř na hodnotu před rokem 2018 (4,8 ‰). I vnitřní stěhování má v regionu rostoucí tendence, podle pohlaví se dlouhodobě týká více žen než mužů a téměř ze tří čtvrtin osob v produktivním věku.

Celkový počet sňatků se v kraji meziročně snížil.

Mezi základní demografické ukazatele patří též **sňatky**. V roce 2024 bylo v Plzeňském kraji uzavřeno 2 561 sňatků, došlo tak k jejich poklesu oproti roku 2023 (o 69, tj. o 2,6 %). K nejvýraznějšímu snížení došlo v okresech Klatovy (o 41), Rokycany (o 27) a Domažlice (o 23). Meziročně se počet sňatků navýšil pouze na severním Plzeňsku (o 48). Počet sňatků je nyní srovnatelný s rokem 2021 (2 654). Nejvíce manželství bylo v roce 2024 uzavřeno v okresech Plzeň-město (33,5 %), Plzeň-sever (15,0 %), Klatovy (13,7 %) a Plzeň-jih (11,8 %), nejméně pak v okrese Rokycany (7,7 %). Průměrný věk ženicha při vstupu do manželství byl 38,3 let a nevěsty 35,3 let. Při prvním sňatku dosahoval věk ženicha v průměru 34,3 let a nevěsty 31,0 let. Do manželství vstupovali snoubenci převážně svobodní (v 65,4 % případů) a jednalo se o první sňatek (ženichové 75,8 % a nevěsty 74,7 %). Rozvedení tvořili necelou čtvrtina (23,5 % u ženichů a 24,1 % u nevěst).

Graf 1.4 Sňatky a rozvody v Plzeňském kraji

Počet rozvodů meziročně vzrostl ve všech sedmi okresech kraje.

V Plzeňském kraji bylo v roce 2024 **rozvedeno** 1 229 manželství, tj. o 123 více než v roce 2023. K meziročnímu nárůstu došlo ve všech sedmi okresech kraje, nejvíce v Plzni-městě (o 45), na Tachovsku (o 26) a na Rokycansku (o 18). Rozvod bezdětných manželství představoval 42,2 %, s jedním nezletilým dítětem 29,3 % a se dvěma nezletilými dětmi 24,6 % z rozvodů celkem. Ve zhruba 80 % případů se jednalo o rozvod první, a to u obou pohlaví. Průměrný věk při rozvodu v roce 2024 dosáhl 45,9 let u mužů a 42,9 let u žen. Z delší časové řady lze zjistit, že se průměrný věk rozvádějících mírně zvyšoval v případě mužů i žen, jen v roce 2018 došlo k lehkému poklesu. Mezi roky 2022 a 2023 u mužů mírně klesl a u žen vzrostl, během roku 2024 pak došlo u obou pohlaví k mírnému navýšení. U 16,3 % mužů, resp. 16,1 % žen se jednalo o druhý rozvod. Z celkového počtu rozvodů v kraji bylo 11,8 % podáno na návrh ženy a více než 80 % na společný návrh. V meziokresním porovnání bylo nejvíce manželství rozvedeno v Plzni-městě (391, tj. 31,8 %), nejméně naopak na Rokycansku (105, tj. 8,5 %).

Počet rozvodů na
100 sňatků v roce 2024
výrazně vzrostl.

Významným demografickým ukazatelem je také **index rozvodovosti**³. V roce 2024 dosáhl v Plzeňském kraji hodnoty 48,0 a meziročně značně vzrostl, tento ukazatel má ale dlouhodobě velmi proměnlivý charakter. Hodnota dosažená v roce 2022 byla nejnižší od roku 1990 a činila jen 34,9. K navýšení došlo ve všech čtrnácti krajích i v republice celkem (o 6,4). U tohoto indexu dosáhl Plzeňský kraj sedmé hodnoty v rámci Česka, zcela nejvyšší byla zaznamenána v Karlovarském kraji (52,2) a nejnižší v Hl. městě Praze (38,5). Ve srovnání s republikovým průměrem je hodnota indexu rozvodovosti v regionu vyšší o 1,2. V rámci kraje byl tento index nejvyšší v okrese Domažlice (56,7) a Tachov (56,4) a naopak nejnižší v okrese Plzeň-sever (39,0). K nejvýraznějšímu meziročnímu nárůstu došlo na Rokycansku (o 14,4) a Tachovsku (o 11,8). Pokles byl zaznamenán pouze v okrese Plzeň-sever (o 5,3).

Počet živě narozených
dětí poklesl oproti roku 2023
o 373 osob.

Jedním z hlavních ukazatelů ovlivňujících přirozenou měnu obyvatelstva je počet **živě narozených** dětí za dané období a ve sledované oblasti. V průběhu roku 2024 se v kraji živě narodilo 4 569 dětí, což představuje ve srovnání s předcházejícím rokem pokles o 373 osob. Z genderového pohledu bylo mírně vyšší zastoupení chlapců (52,0 %) než dívek (48,0 %). Variabilitu vývojového trendu nejlépe dokazuje relativní ukazatel **porodnosti**⁴, který dosáhl v roce 2024 hodnoty 7,5 ‰. Průměrný věk matky při narození dítěte byl v tomto roce 30,2 let. V průběhu uplynulého desetiletí docházelo k posunu ve věkových kategoriích žen-matek. Ve věkové skupině 25–29 let počet rodiček do roku 2020 kolísal. Po mírném navýšení v roce 2021 byl již třetím rokem mapován pokles a jejich podíl se dostal pod 30% úroveň. Ve věkové kategorii 30–34 let byl podíl rodiček nejvyšší, ale jejich počet byl také v průběhu let proměnlivý. V roce 2024 v této věkové skupině porodily ženy 35,5 % dětí z celkového počtu živě narozených, meziročně tak došlo k nárůstu o 1,2 procentního bodu (dále jen p. b.).

Počet dvojčat se v delší
časové řadě
významně snížil.

Z živě narozených dětí v regionu bylo 46,6 % prvorozených, 39,7 % druhorozených a 13,7 % bylo v pořadí třetí a další. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte se zvýšil od roku 2019 o 0,5 roku na 28,6 let. Z celkového počtu živě narozených se v roce 2024 narodilo 51,8 % dětí manželským párům a 48,2 % dětí rodičům mimo manželství. Počet **dvojčat** v kraji od roku 2010 převážně klesal. Během posledních pěti let se zde narodilo nejvíce dvojčat v roce 2020 (94), od té doby dochází spíše k poklesu jejich celkového počtu, v roce 2024 i přes mírný meziroční nárůst na 61.

Podíl živě narozených
dětí mimo manželství na
celkovém počtu živě
narozených se snížil.

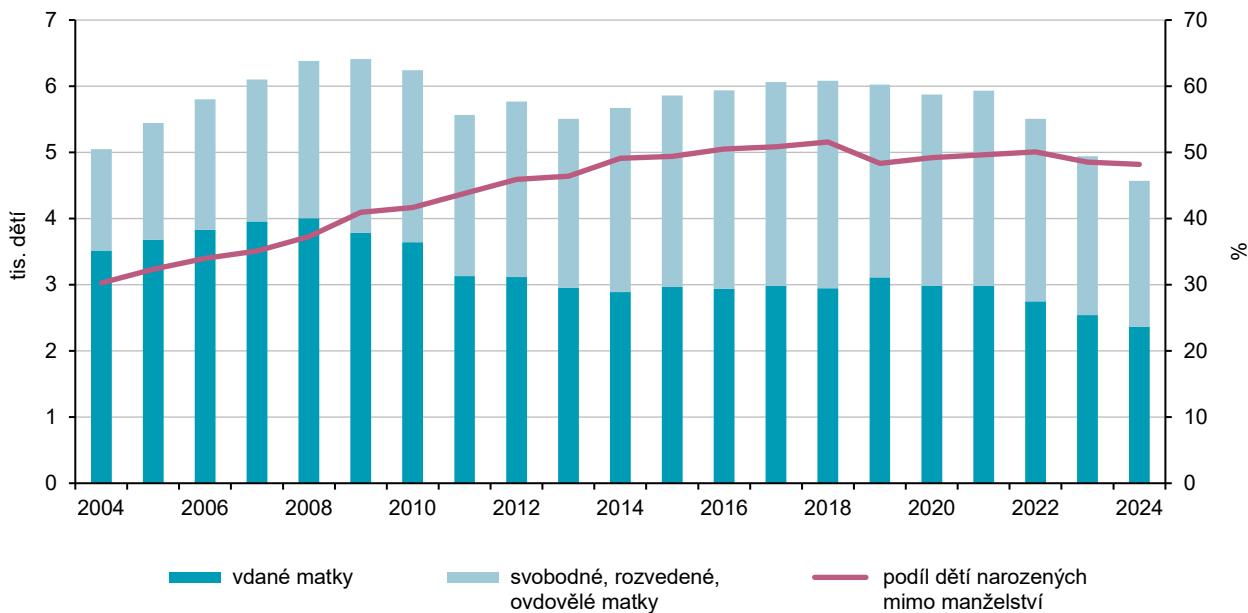
V Plzeňském kraji se narodilo v roce 2024 v manželství 2 366 dětí, tedy více než polovina z živě narozených dětí celkem. **Mimo manželství** se narodilo 2 203 dětí, necelých 50 %. V meziročním srovnání počet živě narozených dětí mimo manželství poklesl o 195 (tj. o 8,1 %). Podíl dětí narozených mimo manželství na živě narozených celkem v retrospektivním pohledu převážně rostl. V roce 2018 dosáhl nejvyšší hodnoty v posledních deseti letech (51,6 %), v roce 2019 mírně klesl, pak zase tři roky stoupal a nyní poklesl meziročně o 0,3 p. b. V dosaženém podílu živě narozených mimo manželství se pohybuje Plzeňský kraj o 1,2 p. b. nad republikovým průměrem (47,0 %) a řadí se tak na sedmé místo v mezikrajském porovnání. Nejvyšší hodnoty dosáhl Ústecký kraj (62,9 %) a nejnižší Hl. město Praha (jen 38,0 %).

³ počet rozvodů připadajících na 100 sňatků

⁴ živě narozené děti na 1 000 obyvatel středního stavu

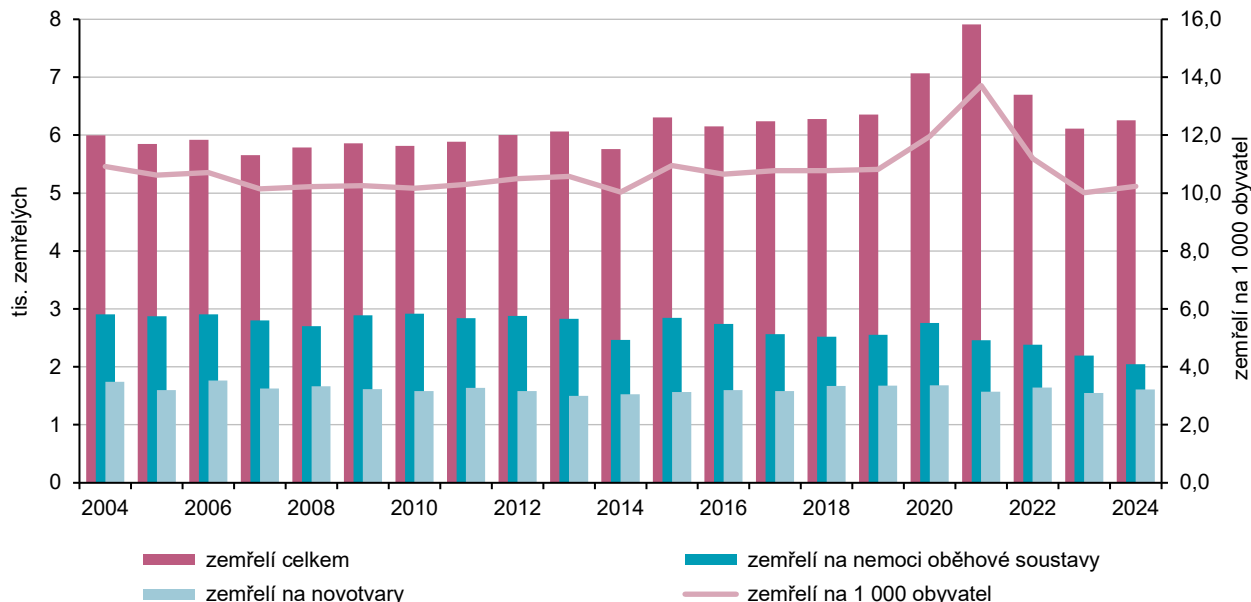
Graf 1.5 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Plzeňském kraji

Hodnota úhrnné plodnosti opět meziročně klesla.

Úhrnná plodnost⁵ prošla za posledních deset let proměnlivým vývojem. Mezi lety 2019–2022 hodnota tohoto ukazatele střídavě rostla a klesala, nejednalo se však o výrazné výkyvy, teprve v posledních dvou letech bylo snížení citelnější. V roce 2024 dosáhla v Plzeňském kraji hodnoty 1,331, což znamená proti předcházejícímu roku celkem značný pokles (o 6,1 %, rok před tím dokonce o 13,6 %).

Graf 1.6 Zemřelí v Plzeňském kraji

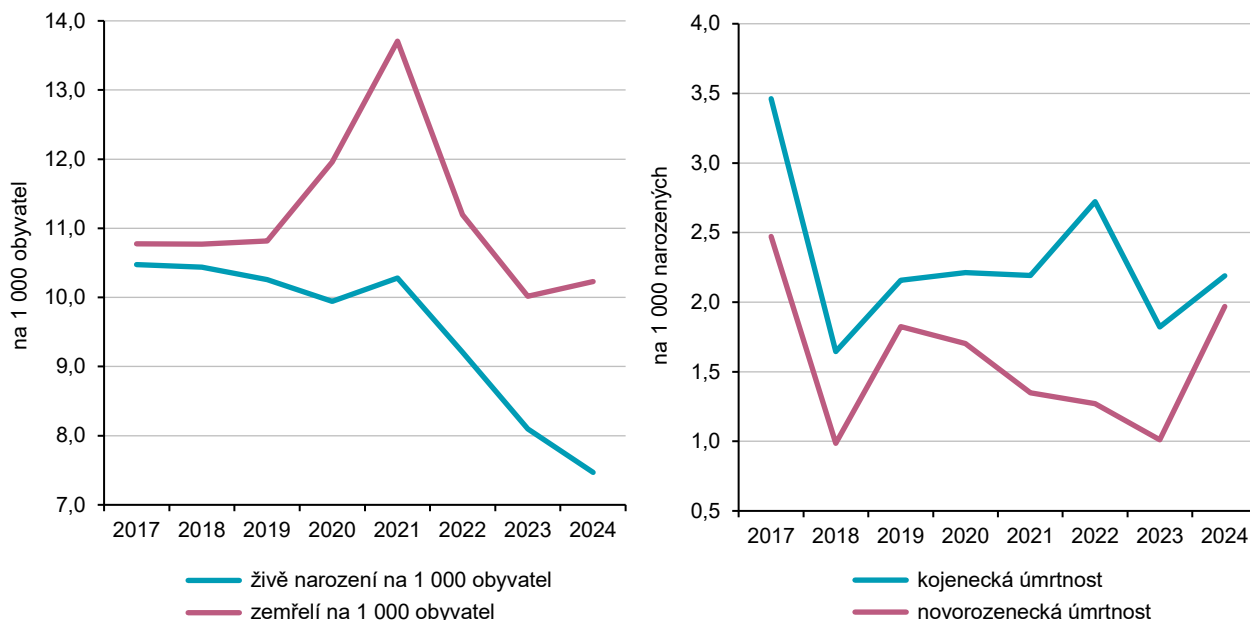

⁵ Průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Další významnou složkou demografického vývoje je úmrtnost.

Úmrtnost⁶ je vedle porodnosti další ze základních složek demografického vývoje. V Plzeňském kraji v roce 2024 zemřelo 6 256 osob. V porovnání s předchozím rokem to byl nárůst o 145 osob, tj. o 2,4 %. Z genderového pohledu tvoří úmrtí mužů i žen zhruba stejný podíl, mírně převažují muži (51,7 %). Rozdílný je však vývoj ve věkových skupinách. Ženy se v porovnání s muži dožívají vyššího věku, a proto jich umírá více ve vyšší seniorské kategorii (65 let a více), za rok 2024 to bylo 90,5 %. Mužů v této kategorii zemřelo o 12,1 p. b. méně (78,4 %). Rozdíl mezi muži a ženami lze zaznamenat i v kategorii produktivního věku (15–64 let), kde podíl zemřelých žen dosahuje 9,1 %, podíl mužů je naopak vyšší (21,4 %). Dle pětiletých věkových kategorií bylo v kraji nejvíce zemřelých mužů ve věku 75–79 let (18,8 %) a žen ve věku 80–84 let (19,4 %). Hlavním důvodem úmrtí mužů zejména mladších ročníků je poměrně rizikovější způsob života. Muži v porovnání s ženami dosahují většího počtu tragických úmrtí, vykonávají častěji fyzicky náročnější práci. Ženy v porovnání s muži mají v důsledku péče o potomstvo odolnější organismus a na rozdíl od mužů bývají pečlivější v preventivních lékařských prohlídkách.

Graf 1.7 Porodnost a úmrtnost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v Plzeňském kraji

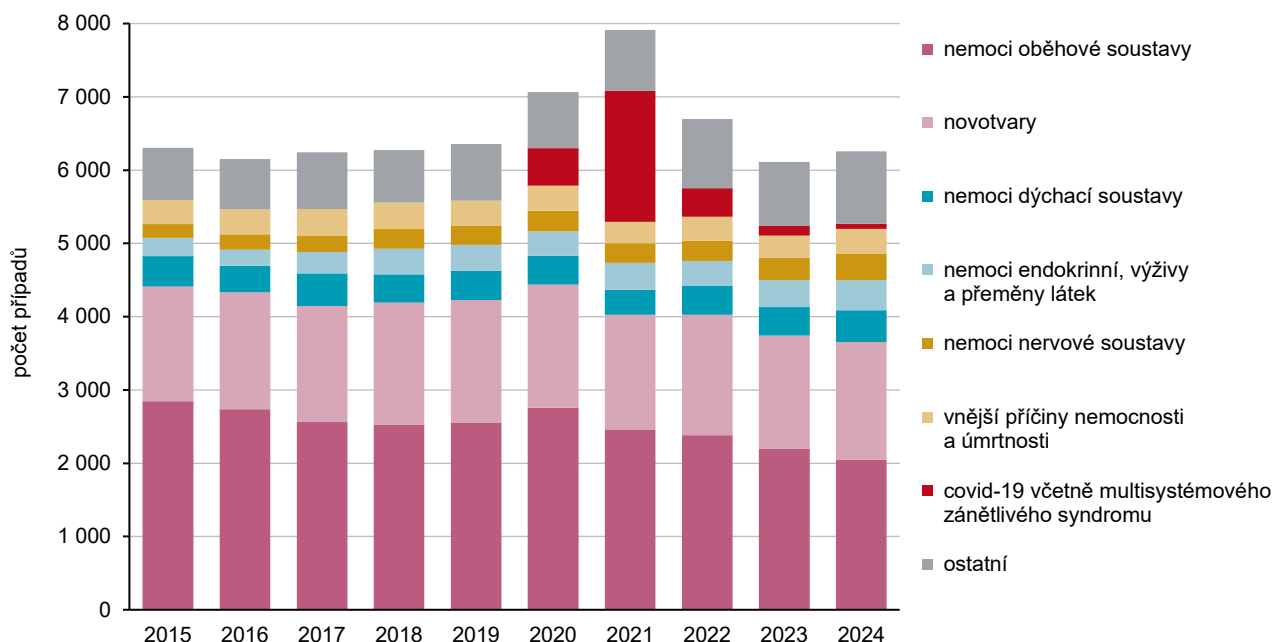

Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy a zhoubné novotvary.

Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy (ischemické choroby srdeční, cévní nemoci mozku, infarkt myokardu apod.) a novotvary, toto lze pozorovat ve všech krajích Česka. Z celkového počtu zemřelých v regionu činily nemoci oběhové soustavy 32,7 % a novotvary 25,7 %. Ačkoli celkový počet zemřelých byl mírně vyšší u mužů (51,7 % ze všech zemřelých) a jejich počet převládá i u zemřelých na novotvary (o 3,8 p. b.), ženy převažovaly v počtu zemřelých na nemoci oběhové soustavy (o 4,7 p. b.). Porovnáme-li konkrétní příčiny, muži častěji umírali na zhoubné nádory průdušnice, průdušek a plic, vnější příčiny nebo alkoholické onemocnění jater, ženy zase na Alzheimerovu nemoc. Také v meziokresním porovnání je nejčastější příčinou úmrtí nemoc oběhové soustavy a na druhém místě novotvary. Nejvíce zemřelých v kraji bylo v okresech Plzeň-město (téměř třetina) a Klatovy (15,2 %), nejméně pak na Tachovsku.

⁶ počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu

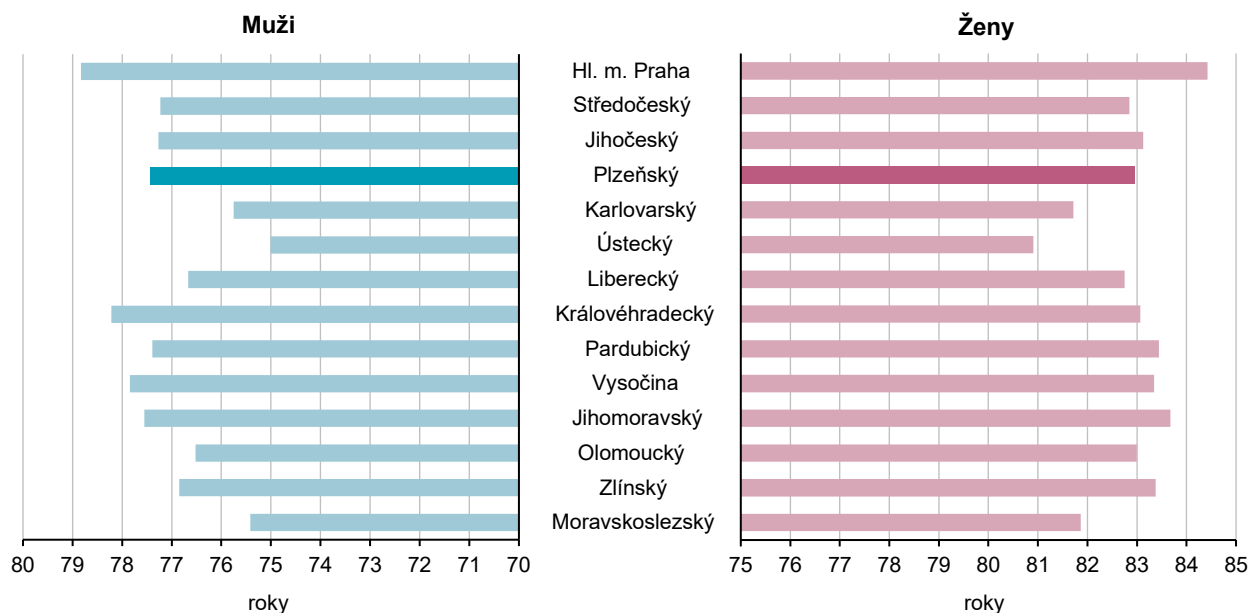
Graf 1.8 Vybrané příčiny smrti v Plzeňském kraji v letech 2015–2024

Kojenecká i novorozenecká úmrtnost má proměnlivý vývoj.

V souvislosti s dětskou složkou obyvatelstva je nutno též zmínit **kojeneckou a novorozeneckou úmrtnost**⁷. Oba ukazatele mají v dlouhodobé časové řadě velmi proměnlivý vývoj se značnými výkyvy. Z meziročního srovnání vyplývá, že kojenecká úmrtnost v kraji mírně vzrostla (z 1,8 na 2,2 ‰) a současně leží těsně pod republikovým průměrem (2,3 ‰). Novorozenecká úmrtnost dosáhla v roce 2024 hodnoty 2,0 ‰, což představuje ve srovnání s rokem 2023 celkem značný nárůst. Dosažená hodnota se pohybuje nad hranicí republikového průměru (1,6 ‰).

Graf 1.9 Naděje dožití při narození podle pohlaví a podle krajů v letech 2023–2024

⁷ kojenecká úmrtnost - zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených; novorozenecká úmrtnost - zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených

Naděje dožití vzrostla u obou pohlaví.

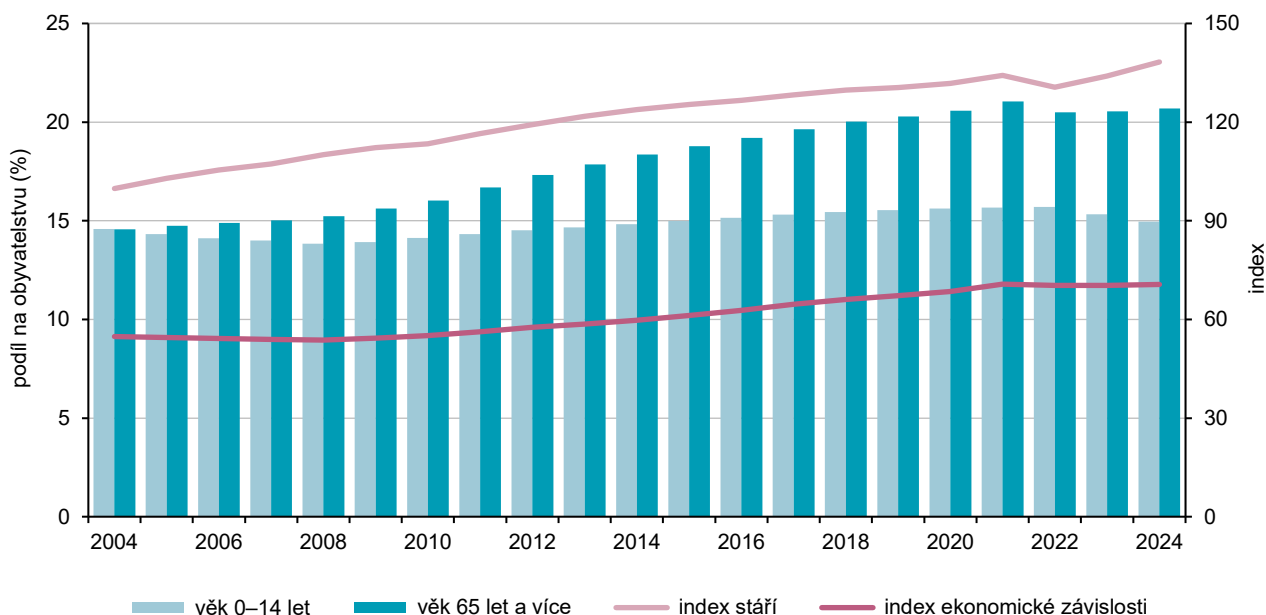
Ukazatel **naděje dožití**⁸ sice zaznamenal po dlouholetém rostoucím trendu v roce 2020 a 2021 mírný pokles, ale v následujících letech opět narostl. Naděje dožití při narození činila v regionu u mužů 77,43 let a u žen 82,95 let. Oproti roku 2019 se v roce 2024 naděje dožití při narození zvýšila u mužů o 1,01 a u žen 1,07 roku. Také meziročně u obou pohlaví vzrostla, u mužů o 0,40 a u žen o 0,70 roku.

Věková struktura obyvatel

Věková struktura obyvatel v kraji je ovlivňována i charakterem migrace.

Vedle přirozené měny obyvatelstva ovlivňuje populační vývoj zásadním způsobem **migrace**. V posledních letech byl přirozený úbytek obyvatelstva kompenzován migračním přírůstkem, jeho výše má ale velmi proměnlivý charakter. Migrující osoby, které hledají v regionu nové pracovní příležitosti, ovlivňují především věkové složení ekonomicky produktivního obyvatelstva. V případě migrace celých rodin působí též na věkovou strukturu dětské složky obyvatelstva. Na migračním přírůstku se podílely především osoby ve věku 15–64 let, které tvořily 82,9 % z celkového migračního přírůstku. Děti ve věku 0–14 let představovaly 14,8 % a senioři ve věku 65 let a více 2,4 %.

Graf 1.10 Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Plzeňském kraji (k 31. 12.)

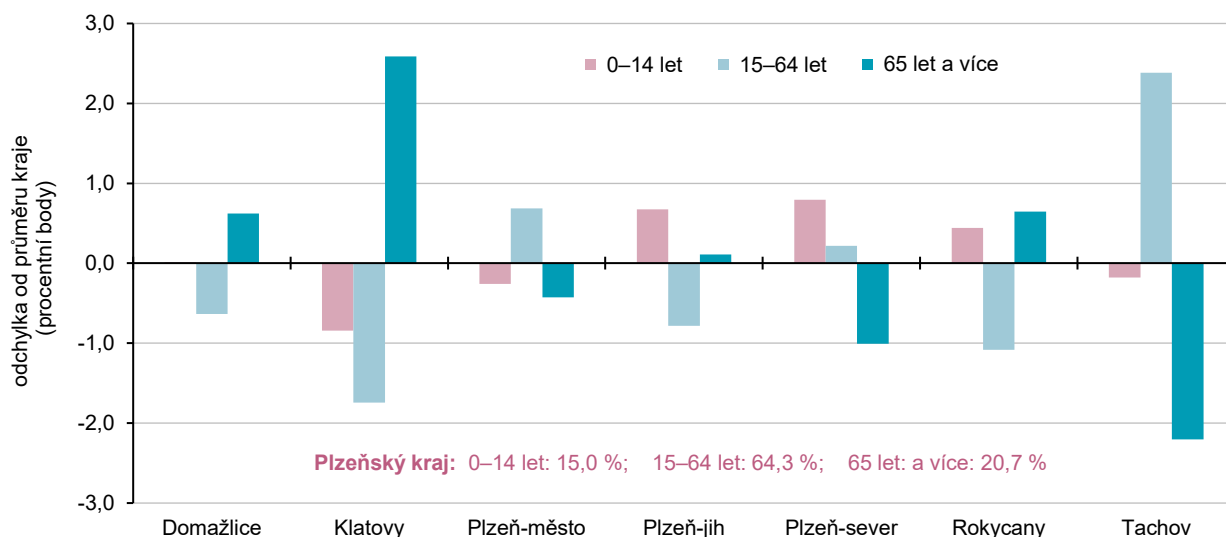
Počet obyvatel v produktivním věku vzrostl ve čtyřech okresech ze sedmi v kraji.

Z celkového počtu 614 640 obyvatel v Plzeňském kraji bylo 91 983 dětí ve věku 0–14 let, tj. 15,0 % z celkové populace regionu. Ve srovnání s předchozím rokem došlo v této věkové kategorii ke snížení o 2 043 dětí, tj. o 2,2 %. Během posledních let se sice v této **věkové skupině** projevovat převážně rostoucí trend, v ještě vyšší míře byl však zaznamenán v kategorii seniorů (65 let a více). K 31. 12. 2024 žilo na území kraje 127 230 seniorů, což znamená v meziročním srovnání o 1 204 (tedy o 1,0 %) více. Od roku 2008 se naopak projevovat klesající trend ve skupině osob produktivního věku (15–64 let). Ačkoli v roce 2019 se stav proti předcházejícímu roku v této kategorii mírně zvýšil, a to o 1 306 osob, tj. o 0,3 %, v roce 2020 i 2021 došlo k poklesu. V roce 2022 se naopak počet osob v produktivním věku zvýšil dokonce o 19 995 (tj. o 5,5 %) a nárůst pokračoval i v dalších letech, už ale nebyl tak značný. V kraji celkem se meziročně zvýšil počet osob v této věkové skupině o 0,5 %.

⁸ Průměrný počet let, který pravděpodobně ještě prožije osoba právě x-letá za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání zjištěný úmrtnostní tabulkou (střední délka života).

K nárůstu došlo ve čtyřech okresech ze sedmi, nejvýrazněji v okrese Plzeň-město. Naopak nejzásadnější pokles byl zjištěn na Tachovsku a Klatovsku, mírný také na Domažlicku.

Graf 1.11 Srovnání věkové struktury obyvatel v okresech Plzeňského kraje k 31. 12. 2024

Nejvyšší průměrný věk byl zjištěn u obyvatel okresu Klatovy.

V roce 2024 dosáhl **průměrný věk** obyvatel Plzeňského regionu výše 43,2 let (u mužů 41,9 a u žen 44,5). V retrospektivním pohledu se jedná o pomalý návrat k dlouhodobému rostoucímu trendu, v roce 2022 totiž došlo k poklesu v kraji celkem i dle pohlaví a nyní se právě vracíme k hodnotám v letech 2020–2021. Dosažený průměrný věk v celém Česku je o 0,2 roku nižší než v našem regionu hlavně u mužů (o 0,3 roku). V rámci kraje byl nejvyšší průměrný věk zaznamenán v okresech Klatovy (44,7 let) a Rokycany (43,5 let). Naopak nejnižší průměrný věk byl zjištěn v okrese Tachov (42,4 roku).

Index ekonomické závislosti dosáhl nejvyšší hodnoty na Klatovsku a Rokycansku.

Index ekonomické závislosti⁹ dosahoval v roce 2024 v Plzeňském kraji hodnoty 70,6, což představuje v meziročním srovnání jen mírné navýšení. V retrospektivním pohledu měl vývoj tohoto ukazatele až do roku 2021 rostoucí tendenci. V meziokresním srovnání se nejvyšší hodnota tohoto indexu vyskytuje u okresů, které mají i vyšší index stáří. Jsou to okresy Klatovy (75,3), Rokycany (73,2) a Domažlice (72,9). Relativně nejnižší index ekonomické závislosti má v rámci kraje okres Tachov (64,3). Plzeňský kraj celkem je s hodnotou tohoto indexu mírně pod celorepublikovým průměrem (o 1,3).

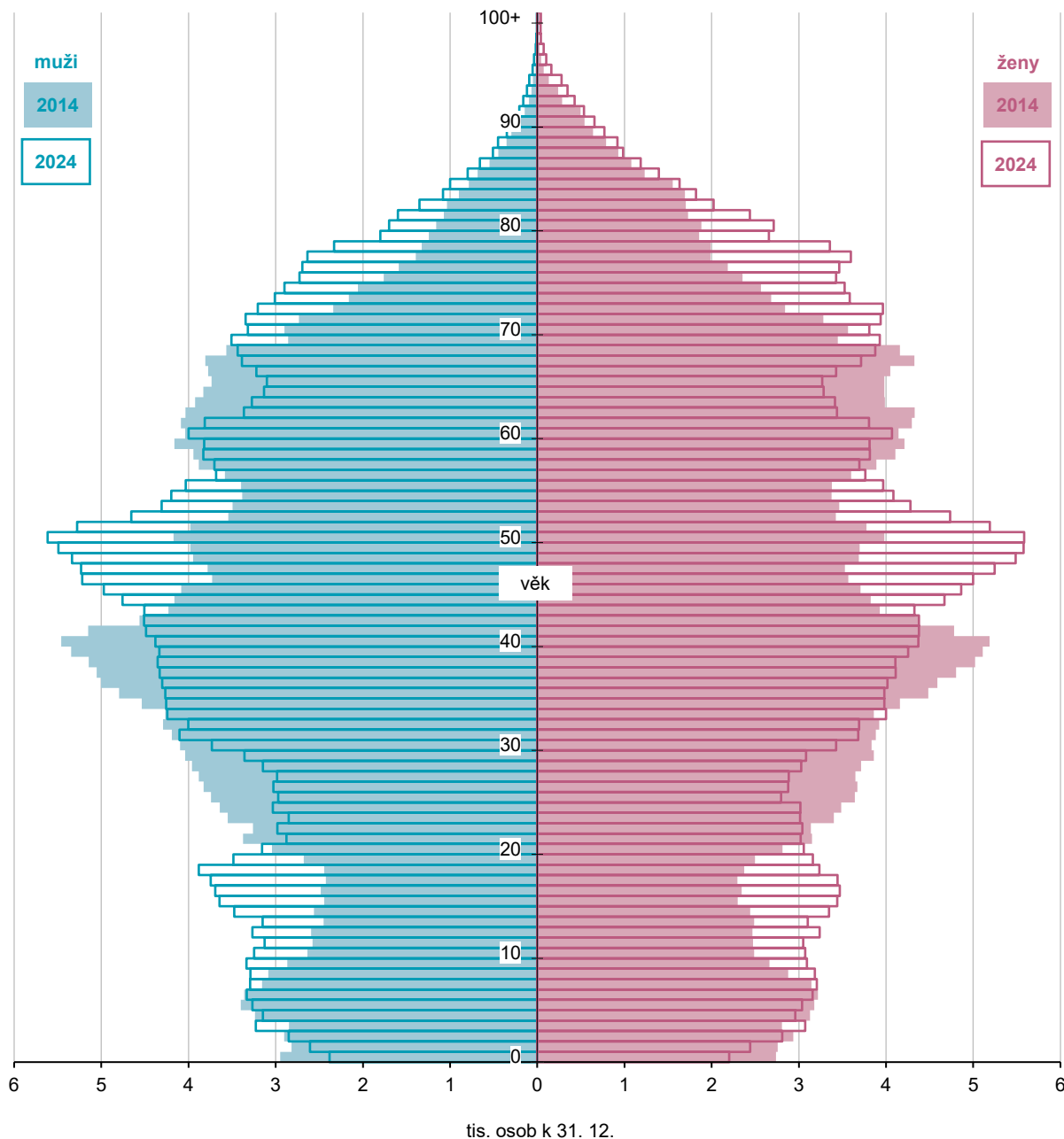
Index stáří v kraji výrazně přesáhl republikovou hodnotu.

Základním indikátorem procesu stárnutí populace je **index stáří**¹⁰. V meziokresním srovnání nejvyšších hodnot dosahovaly okresy Klatovy (164,9), Domažlice (142,4) a Rokycany (138,5). Naopak nejnižší hodnoty vykazují okresy Plzeň-sever (125,0) a Tachov (125,1). V kraji celkem dosáhl index stáří hodnoty 138,3 přesahující republikový průměr (133,4) o 4,9. Oproti roku 2023 došlo v regionu k nárůstu výše indexu o 4,3.

⁹ počet osob ve věku 65 let a více a 0–19 let na 100 osob ve věku 20–64 let

¹⁰ poměr seniorské složky (65 let a více) na 100 osob dětské složky (0–14 let)

Graf 1.12 Věkové složení obyvatel Plzeňského kraje v letech 2014 a 2024

Cizinci

60,5 % cizinců v Plzeňském kraji tvoří Ukrajinci.

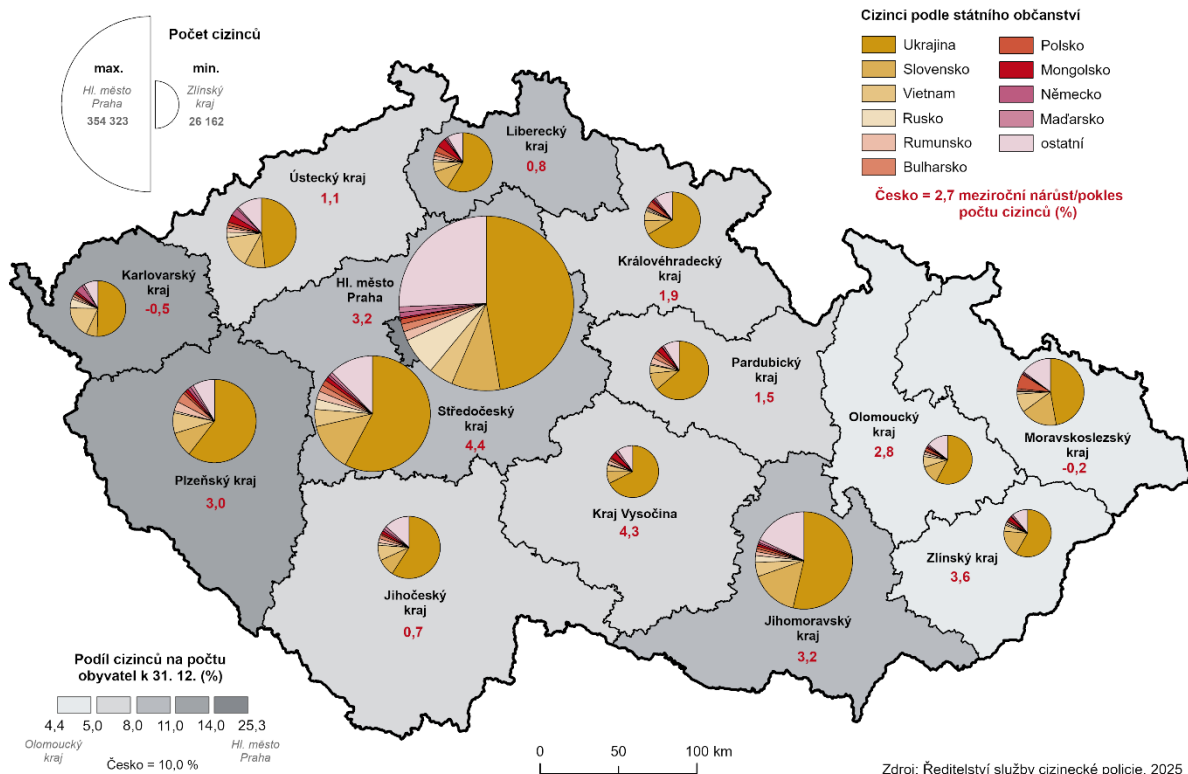
Na území Plzeňského kraje žilo k 31. 12. 2024 celkem 80 522 **cizinců** (bez azylantů), tj. 13,1 % z celkového počtu obyvatel v regionu. Z celkového počtu cizinců na území Česka představuje skupina cizinců žijící v Plzeňském kraji 7,4 % (čtvrtý nejvyšší podíl v celorepublikovém srovnání). Z hlediska státní příslušnosti nejvyšší zastoupení mají Ukrajinci (tvořili 60,5 %), dále státní příslušníci Slovenska, Vietnamu, Bulharska a Rumunska. Počet občanů z Německa postupně klesá, ještě v roce 2016 tvořili 8,0 % všech cizinců v kraji, v roce 2024 je to jen 1,3 %.

Více než polovina cizinců v kraji žije v okrese Plzeň-město.

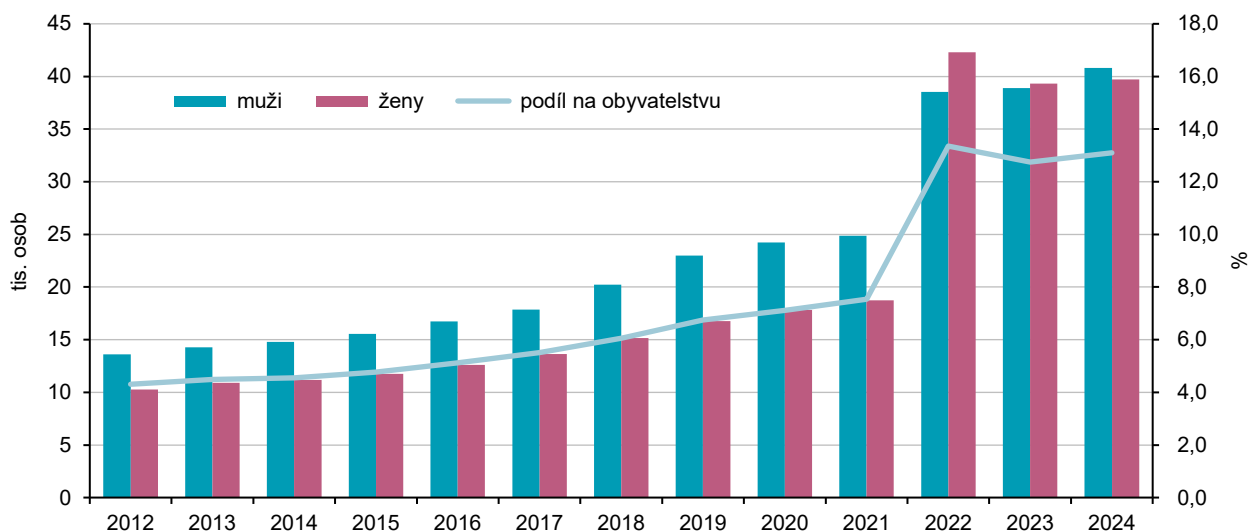
Více než polovina cizinců z celkového počtu v kraji žije na území okresu Plzeň-město (55,2 %). V celém kraji došlo k mírnému navýšení počtu cizinců oproti roku 2023, nejvíce v Plzni-městě (o 7,9 %). Ve čtyřech okresech došlo k poklesu, nejzásadněji na Tachovsku (o 6,2 %). Ve všech okresech dominovali v roce 2024 Ukrajinci,

nejvyšší podíl Ukrajinců na všech cizincích daného okresu celkem byl zaznamenán v Plzni-městě (64,1 %), na Klatovsku (60,5 %) a Rokycansku (60,1 %). Na druhé místo se u pěti okresů zařadili Slováci, jejich nejvyšší podíl na všech cizincích okresu byl zaznamenán v okrese Plzeň-sever (19,5 %). U dvou příhraničních okresů převažovali po Ukrajincích cizinci vietnamské národnosti (Domažlice 23,9 % a Tachov 11,9 %).

Cizinci podle krajů k 31. 12. 2024

Graf 1.13 Cizinci v Plzeňském kraji (k 31. 12.)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Graf 1.14 Cizinci podle státního občanství v Plzeňském kraji k 31. 12. 2024

